

kirjaamo@mmm.fi

Lausunto luonnoksesta laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeista eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeista eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Ehdotuksella säädettäisiin uusi laki eläinten hyvinvoinnista, jolla kumottaisiin voimassa oleva eläinsuojelulaki (247/1996). Eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annettua lakia (29/2000) muutettaisiin laajentamalla eläinten hyvinvointiongelmia koskevaa eläinlääkäriin ilmoitusvelvollisuutta. Kalastuslakiin (379/2015) sisällytettäisiin saaliiksi otettavien kalojen ja rapujen sekä syöttinä käytettävien kalojen lopetusta koskevat säännökset. Samalla eräisiin muihin lakeihin tehtäisiin uudistuksen edellyttämät tekniset muutokset.

Pohjois-Karjalan ympäristöterveydenhuolto lausuu asiasta seuraavaa:

§ 21 Ruokinta ja juotto

Eläinten hyvinvoinnin valvonnan näkökulmasta jatkuva sulan, juomakelpoisen veden saannin edellyttäminen eläimen pysyvässä pitopaikassa on ensiarvoisen tärkeää. Veden riittävän saannin valvominen on usein erittäin haastavaa (esim. kantoveden varassa olevat eläimet, kylmät pitopaikat).

§ 25 Eläinjalostus

Valvontaviranomaisen puuttuminen eläinten hyvinvointia vaarantavaan jalostukseen tulee olemaan edelleen hankalaa. Jalostusasetus välttämätön lisä, jotta valvontaa voi tehdä tasapuolisesti.

§ 26 Löytöeläimet

Edellisen lakiesityksen kuljetusvelvollisuusvaatimus olisi ollut toivottava ja lyhyempi säilytysaika riittävä.

Uutena velvoitteena kunnalle tulee vuosittaisen löytöeläinilaston laatiminen ja julkaiseminen. Käytännössä löytöeläinhoitoloita on jo nykyisellään sopimuksin velvoitettu raportointiin, joten nämä tiedot voidaan koota maakunnalliseksi raportiksi ilman suurta lisäpanostusta. Raporttien avulla saadaan vertailutietoa muihin maakuntiin nähden.

Säädökset tunnistusmerkinnän tarkastamisesta ja löytyneistä eläimistä tiedottamisesta ovat kannatettavia. Käytännössä olemme näitä asioita jo sopimuksissa velvoittaneet.

Olisi hyvä, että löytöeläinten hoidosta huolehtivalla ulkopuolisella palveluntuottajalla on oikeus periä eläimen omistajalta kustannukset suoraan. Selvyyden vuoksi pykälässä tulisi kuitenkin mainita myös kuljetuskustannusten periminen eläinten omistajalta.

Koirien ja kissojen pakollinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti eläintunnistusjärjestelmästä annetussa laissa on toivottu uudistus.

§ 39 Koiran- ja kissanpentujen tuontikielto

Hyvä ja kannatettava uudistus, joka antaa selkeän keinon estää maahantuontia, jos yritys havaitaan tullissa. Pennun iän valvominen tuo 6 kk ikärajaista huolimatta edelleen omat haasteensa. Kaikkien rotujen kohdalla kulmahampaiden vaihtuminen ei ole täysin varmaa 6 kuukauteen mennessä. Pykälän tehokas soveltaminen asettaa käytännössä Tullille painetta tunnistaa ja valvoa nämä toimijat jo maahan tullessa. Tällöin maahantuonti voidaan vielä tehokkaasti estää, jolloin toiminta on käytännössä kannattamatonta. Etenkin alkuvaiheissa, jos kaupallisen tuonnin Traces-todistuksia alle puolivuotiaille edelleen laadittaisiin järjestelmään, olisi käytännössä pystyttävä järjestämään näiden maahantuonnin valvonta, jotta myyntitarkoituksella voidaan tehokkaasti estää ja tuontia valvoa.

Käytännön eläinsuojeluvälvönnän näkökulmasta herää kysymyksiä seuraamuksista, jos näitä pentuja ilmoituksen perusteella maahantuotuina kohdataan.

Sisältyykö pykälän rikkomiseen riittävät seuraamukset, jotta tuontia ei käytännössä kannata lähteä yrittämään? Estääkö pykälän esitetty kirjausmuoto tuomasta alle 6 kuukauden ikäisiä pentuja ja järjestämään niiden pidon 2 kk ajaksi asianmukaisessa pitopaikassa, jos pystyy täyttämään eläintautipuolen ehdot tuonnille?

Voisiko aikaraja tuonnista ennen myymistä olla pidempi kuin 2 kk, esimerkiksi 4 kk? Aika olisi saatava mahdollisimman pitkäksi tuonnin kannattavuuden huonontamiseksi. Isompien pentumäärien pitäminen asianmukaisissa olosuhteissa vaikeutuu ajan pidentyessä ja pentujen kauppaaminen myös hidastuu merkittävästi.

Pykälä hankaloittaa kyllä nykyisin pentuja myyntiin tuovia toimijoita, mutta ei varmasti muodostu kaikille esteeksi pitää pentuja kahta kuukautta ja alkaa kaupata sen jälkeen. Lisäksi on todennäköistä, että alle puolen vuoden ikäisiä pentuja on edelleen mahdollista saada tuotua maahan Tullin valvonta väistämällä halutessaan. Pystytäänkö pykälällä estämään tehokkaasti toimijaa, joka laskee, että sakko on pienempi kuin pentujen myynnillä saatava voitto, jolloin toimintaa kannattaa jatkaa. Ja pystytäänkö tällä pykälällä estämään sellainen toiminta, jossa tuodaan esimerkiksi eläintautilain vaatimukset täyttäviä yli 15 viikon ikäisiä rabiesrokotettuja ja ekinokokkiloista vastaan lääkittyjä pentuja, joille hankitaan lisäksi kaupallisen tuonnin Traces-todistus? Toisin sanoen täytetään maahan tuonnin eläintautiehdot ainakin paperilla ja onnistutaan saamaan pennut maahan ja myyntiin.

Käytännön valvonnassa muodostuva tilanne asettaa haasteita sellaisten mahdollisten toimijoiden kohdalla, jotka lähtevät tätä pykälää testaamaan. Jos on onnistunut tuomaan maahan alle puolivuotiaita pentuja, joiden jäljille päästäisiin vasta epäilyn perusteella, mitä kyseisille pennuille voi viranomaisen tehdä? Toiminnasta saa sakon, jos pysytään osoittamaan tarkoitus myydä. Kuitenkin koiranpentujen hinnat tällä hetkellä ovat niin korkeita, että yksittäisen sakon voi joku laskea vielä kannattavaksi ottaa, jos pennut kuitenkin jäävät hänelle 2 kuukauden kuluttua myytäväksi. Voiko esitutkintaviranomainen eli poliisi soveltaa tässä tapauksessa niihin sakon yhteydessä rutiinisti takavarikkopykälää? Jos voi, pentujen kauppaaminen myöhemmin on estettävissä, ja toiminnan jatkamisen kannattavuus on kyseenalaista. Tämä edellyttää sujuvaa viranomaisyhteistyötä ja poliisilta kykyä nopeaan puuttumiseen näissä tapauksissa. Jos takavarikkopykälää ei voitaisi jostain syystä soveltaa, on seurauksena kyllä sakko mutta pennut ilmeisesti jäisivät niiden haltijalle, jos eläimen tuonnille asetetut ehdot täyttyvät (eläintautien mukaiset ehdot ja kaupallisen tuonnin Traces-todistus) ja koirien pidossa ei voida osoittaa sellaisia eläinsuojelullisia puutteita, että viranomaisen voisi ryhtyä kiiretoimenpiteisiin. Tällöin pennut jäisivät haltijalleen mutta viranomaisen voi vain kieltää myymästä niitä ennen kuin niitä on pidetty vähintään 2 kuukautta. Saako ne 2 kk pidon jälkeen myydä, vaikka eivät olisikaan vielä edes puolivuotiaita?

On myös huomattava, että tällä hetkellä EU:n sisältä tuoduille koirille aluehallintoviraston määräämä toimenpide eläintautiehtojen ja Traces-todistuksen puuttumisen yhteydessä ei ole ollut rutiinisti eläinten palautus, vaan koiran rokotus ja lääkitseminen ja eristys Suomessa määrääjäksi. Eli jos eläinsuojelupuolen

pystyy täyttämään, ei välttämättä pystytä estämään sitä, etteikö pennut jäisi haltijalle kaupattavaksi myöhemmin, jolloin toimija voi laskea toiminnan jatkamisen edelleen kannattavaksi.

Pentujen kauppaamisen tehokkaaseen estämiseen tarvitaan riittävä ja selkeä pelote taloudellisesta kannattamattomuudesta, kiinnijäämisestä tuonnin yhteydessä sekä siitä, että jälkikäteenkään todetusta tuonnista ei jää pentuja taloudellisesti hyödynnettäväksi. Tullilta vaaditaan tähän resursointia.

§ 40 Koirien ja kissojen myynti-ilmoitus

Hyvä uudistus. Alkuun tulee kyllä valtavat ilmoitusmäärät rikkomisesta poliisille.

§ 60 Ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito

On erittäin hyvä, että ammattimainen tai muu laajamittainen eläintenpito on määritelty selkeästi liitteessä 2.

§ 61 Avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoiminnan harjoittaminen

Hyvä uudistus perusteluineen.

§ 81 Läsnäolo-oikeus

Harjoittelijan läsnäolo-oikeus on tärkeä ja toivottu lisäys lainsäädäntöön.

§ 82 Asiantuntijan ja avustajan käyttäminen

Asiantuntijan ja avustajien käyttämisen mahdollisuus on erittäin hyvä valvonnan kannalta ja selkiyttää nykyistä tilannetta.

83 § Tarkastusmenettely ja asianosaisen kuuleminen

Asianomaisen kuulemiseen tulee lisätä, että 97 §:n 2 momentin mukaista määräystä annettaessa eläimen pitäjälle tai omistajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi vain, jos nämä ovat viipymättä tavoitettavissa. Asiassa on voitava tehdä myös pysyvä ratkaisu ilman kuulemista, jos asianomainen ei ole eläinsuojeluviranomaisen tavoitettavissa. Asianomainen voi olla pitkiäkin aikoja viranomaisen ulottumattomissa. Jos näissä tapauksissa ei voida tehdä pysyvää päätöstä, kustannukset nousevat huomattavasti, kun eläimiä hoidetaan/säilytetään kuulemiseen asti.

§ 85 Eläinten pitäjän velvollisuus avustaa viranomaista

Eläinten pitäjän velvollisuus avustaa viranomaista pitäisi tarkastuksen suorittamisen ja näytteenoton lisäksi koskea myös § 97 ja 98 täytäntöönpanoa toimenpiteen kiireellisyydestä riippumatta (esim. avustaminen aran eläimen kiinniotossa).

§ 88 Eräiden viranomaisten ja muiden tahojen ilmoitusvelvollisuus

Ehdotettu ilmoitusvelvollisuus on tärkeä ja kannatettava ja selkeyttää nykyistä tilannetta. Pykälän yhteydessä tai muualla toivotaan tarkennusta myös siihen, mitkä ovat viranomaisen tiedonsaantioikeudet eri tahoilta. Tarkoittaako ilmoitusvelvollisuus automaattisesti sitä, että viranomainen voi myös oma-aloitteisesti pyytää asian arvioimiseksi ja selvittämiseksi välttämättömiä tietoja pykälässä luetuiltahoilta? Voiko viranomainen pyytää tämän pykälän nojalla esimerkiksi yksityiseltä eläinlääkäriltä potilastietoja, jos ne ovat välttämättömiä asian selvittämiseksi.

Hallintolain 31 § on säädetty viranomaisen selvitysvelvollisuudesta. Käytännön valvonnassa ollaan usein tilanteessa, jossa viranomaisella on tarvetta selvittää omistajan esittämien tietojen paikkansa pitävyyttä muilta tahoilta, esimerkiksi yksityiseltä eläinlääkäriltä. Tästä syystä viranomaisen tiedonsaantioikeuden rajat ja mahdollisuudet oma-aloitteisesti pyytää tietoa tulisi olla selkeästi määritelty.

§ 91 Ilmoitusvelvollisuus poliisille

Eläinsuojeluviranomaisen harkintaoikeus siinä, mitä laitetaan poliisille, vähentää ruuhkaa poliisin pään käsittelyssä ja selkeyttää toimintaa.

§ 92 Viranomaisen toimet eläinten hyvinvointimääräysten vastaisen menettelyn johdosta

Kehotus ei ole hallinnollinen pakkokeino, mutta on silti hallinnolliset pakkokeinot otsikon alla. Ehdotettu muutos kehotuksen käyttämisestä tietyissä tilanteissa on hyvä. Muutos tuo viranomaisen käyttöön hallinnollisesti huomattavasti kevyemmän kehotusmenettelyn, silloin kun viranomainen arvioi, että tällainen menettely on riittävä.

§ 97-98 Kiireellisen hoidon hankkiminen/ Eläimen myyminen, muu luovuttaminen ja lopettaminen

On erittäin hyvä, että nämä pykälät on nyt erotettu toisistaan ja ovat omia pykäliään.

§ 97 Kiireellisen hoidon hankkiminen

Lakiesityksen perusteluista: ”Aluehallintovirasto voisi ehdotetun lain § 116:n 1 momentin mukaan suorittaa kiiretoimenpiteestä aiheutuvat kustannukset niin sanottuna välirahoituksena eläinhoitolalle, josta eläimelle on hankittu hoitoa.” Nyt, kun avustajien ja asiantuntijoiden käyttäminen on selkeästi määritelty uudessa lakiehdotuksessa, se, että aluehallintovirasto maksaisi viranomaisen kiiretoimien kustannukset selkeästi aina ensin ja perisi kulut omistajalta helpottaisi käytännön kenttätöitä ja yhteistyötahojen löytämistä huomattavasti. Ja olisi näin ollen erittäin toivottava uudistus.

On muun muassa viranomaista avustavan tahon yksityisyyden suojan kannalta kestävämpi, jos hän joutuu kirjoittamaan laskun omalla toiminimellään ja yhteystiedoillaan nykyistä § 44 pykälää vastaavissa toimenpiteissä. Esimerkiksi, jos viranomainen joutuu ostamaan lopetus- tai kuljetuspalvelua ulkopuoliselta taholta, joutuu avustava taho paljastamaan yhteystietojaan ja henkilöllisyytensä ja toimittamaan omistajalle lähetettävällä laskulla vähintään ne yhteystiedot, mitkä laskulta on lakisääteisesti löydettävä. On huomattava, että nykyisellään jo Y-tunnuksen avulla on selvittävissä vaihteleva määrä toiminimiyrittäjän yksityisistä henkilötiedoista, jotka eivät välttämättä edes liity harjoitettuun elinkeinotoimintaan.

Olisi avustavalle taholle reilua ja selkeää, että kun tilaaja on kiiretoimenpiteissä viranomainen, on maksava taho myös viranomainen ja avustaja saa korvauksensa ilman kohtuutonta viivytystä ja lisäselvitysten laadintaa sekä ilman turhiksi jääviä perintäyrityksiä ennen kuin aluehallintovirasto maksaa laskun. Toimenpiteistä aiheutuvien kustannuksien tulee edelleen yksiselitteisesti kuulua lopulta omistajan maksettavaksi, mutta selkeä lakiin perustuva maksujärjestys, jossa aluehallintovirasto automaattisesti välirahoittaa viranomaisen toimenpiteet on tarpeen. Siitä voidaan säätää erikseen, että toimenpiteet on etukäteen hyväksyttävä aluehallintovirastossa, jos halutaan hillitä kuluja.

Edellisessä lakiluonnoksessa vuonna 2017 oli ehdotettu maakunnalle velvollisuus järjestää eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvien kiireellisten tehtävien hoito myös virka-ajan ulkopuolella. Vastaava kirjaus on tarpeellinen ja se varmistaisi kiireellisten eläinsuojelutehtävien hoitamisen myös virka-ajan ulkopuolella. Käytännössä Pohjois-Karjalassa päivystävät eläinlääkärit ovat nykyisin virkaeläinlääkäreitä, joten asia on hoidettu näin jo nykyisellään, vaikka lakisääteistä velvoitetta ei olekaan. Käytäntö on ollut tarpeen, koska kiireellisiä virkatehtäviä on myös virka-ajan ulkopuolella.